

SINIF ÖĞRETMENİ ADAYLARININ İYİ ÖĞRETMEN OLMA İLE İLGİLİ GÖRÜŞLERİ

PRIMARY TEACHERS CANDIDATES' VIEWS ON GOOD TEACHER

Behiye UBUZ¹ Sibel SARI²

ÖZET: *Bu çalışma, sınıf öğretmeni adaylarının iyi öğretmen olma ile ilgili görüşlerini araştıran nitel bir çalışmadır. Gazi Üniversitesinde ikinci öğretimde okumakta olan 109 3.sınıf öğretmen adayına açık uçlu bir soru yanıtlanmak üzere verilmiştir. İyi öğretmen olma ile ilgili görüşler kişisel karakteristikler, konu ve konu anlatımına hakimlik, beceriler, profesyonel gelişim, takdir edilme ve görev yükümlülüğü başlıkları altında toplanmış olmasına rağmen verilen yanıtların çoğunluğu kişisel karakteristiklerin farklı boyutları altında toplanmıştır.*

Anahtar Sözcükler: *sınıf öğretmeni adayları, iyi öğretmen karakteristikleri, görüşler.*

ABSTRACT: *The aim of this study was to examine qualitatively 109 third year primary teacher candidates' views on being a good teacher. One open-ended question was posed to teacher candidates to be answered in writing. Although opinions about being a good teacher were categorized into six subtitles: personal characteristics, knowledge of subject and its teaching;, skills, professional growth, appreciation, and commitment to the mission, most of the answers were about different dimensions of personal characteristics.*

Key Words: *primary teacher candidates, good teacher characteristics, views*

GİRİŞ

Öğretmenler eğitimde iyi yönde gelişmenin baş mimarlarıdır (Sullivan ve McDonough, 2002). Günümüze dek öğretmenlikle ilgili birçok yorum yapılmıştır. Öğretmenlik duygu ve değerler içerdiği için sanatla eş tutulmakta ve bu mesleğin formüllerle yapılamayacağı vurgulanmaktadır (Hidget, 1957). Yani, öğretmen yaratıcı olmalı, kendi uygulamalarını sistematik olarak sorgulamalı ve incelemelidir (Ekiz, 2003). Ayrıca, öğretmenliğin kariyer yapma aracı olarak değil bir yaşam tarzı olarak görülmesi gerektiği belirtilmektedir (Cobb ve McClain 1999). Eğitimde öğretmenin yerini alabilecek bir mekanizmanın yaratılamayacağı, teknolojik gelişmelere paralel olarak öğretmene her zaman ihtiyaç duyulacağı anlaşılmıştır (Göksugüzel, 2000).

Öğretmenlik mesleği birçok sıfatla birlikte anılmaktadır. Bu nedenden dolayı birçok araştırmacı (Evertson, Anderson, ve Brophy, 1978; Soar ve Soar, 1978; Stallings ve Hentzell, 1978) iyi bir öğretmenin tek bir tanımı olmadığını düşünmektedir. Porter ve Brophy' nin (1987) ileri sürdükleri bilgilere göre, iyi bir öğretmende olması gereken vasıflar o kadar çoktur ki sanki bu tip insanların var olması neredeyse olanaksız gibi görünmektedir. İyi bir öğretmen olmanın tek bir tanımı olmasa da iyi öğretmenlerin ortak bazı noktaları olduğu belirtilmektedir (Berliner, 1987a, 1987b; Rosenshine ve Furst, 1973). Örneğin, derse zamanında başlayan, daha evvel yaptıklarının üzerinden geçen, önemli noktaların altını çizerek anlatan, üst düzey sorular soran (Berliner, 1987a), hazırladığı dersi netlik, belirginlik ve açıklıkla anlatan (Rosenshine ve Furst,

1973) öğretmenin ‘iyi öğretmen’ olduğu belirtilmektedir. Cruickshank ve Haefele (2001) iyi öğretmen niteliklerini on ana başlık altında toplamıştır: ideal, analitik, etkili, görevine bağlı, yetenekli, Ayrıca, iyi öğretmenler sadece kendilerini derse iyi hazırlamakla kalmaz, öğrencilerini de iyi hazırlamaya çalışırlar (Berliner, 1987b). İyi öğretmen, sınıfta öğrenilmeyen noktalar olduğunda suçu ve sorumluluğu kendinde arar, iyi olmayan öğretmenlere göre ise sorumlu ve çalışmayan hep öğrencidir (Kızıltepe, 2002). Yetim ve Göktaş (2000) iyi öğretmeni; ihtiyacı olan bilgiye nasıl ve nerede ulaşabileceğini bilen, araştırmacı; hem kendisini hem de öğrencilerini bilgiye ulaştırmak için aktif çaba harcayan öğretmen olarak tanımlamışlardır. Kavcar’a (1999) göre ise; düşünen, soru soran, eleştiren, gelişme ve yeniliklere açık, kendini sürekli yenileyen, mesleğini seven öğretmenler iyi öğretmenlerdir. Coşkulu ve neşeli öğretmenler; kendilerine güvenilebileceğini, yaptıklarından haz aldıklarını, öğrencilerine güvendiklerini ve onlara saygı duyduklarını gösterirler (Cruickshank, Bainer, ve Metcalf, 1995). uzman, düşünceli, tatmin edici, duyarlı ve saygılı. Sanders (2002) ise iyi öğretmen niteliklerini beş temel kategoride incelemiştir: mezuniyet nitelikleri, öğretim becerileri, mesleki nitelikler, kişisel nitelikler ve değer yargıları. McDonald (1975) öğretmenler üzerine yaptığı araştırmasının sonucunda, onların özelliklerini üç başlık altında toplanmıştır; kişilik özellikleri, entellektüel vasıflar ve öğretim yöntemleri ile ilgili yaklaşımlar ve tutumlar. Başka bir çalışmada ise (Kane ve Temple, 1997) iyi öğretmen olma ile ilgili görüşler dokuz temel başlık altında incelenmiştir. Bunlar; kişisel karakteristikler, beceriler, disiplin hakimiyeti, profesyonel gelişim, değişim, öğretmenin görevleri, görev büyüklüğü ve mesleki nitelikler başlıkları altında toplanmıştır.

Öte yandan öğretmen yeterlikleriyle ilgili olarak “Öğretmen Yetiştirme ve Eğitimi Genel Müdürlüğü” bünyesinde çalışan komisyonlarca “Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterlilikleri” geliştirilmiştir (Millî Eğitim Bakanlığı Öğretmen Yetiştirme ve Eğitim Genel Müdürlüğü, 2006). Bu rapor “Kişisel ve Meslekî Değerler-Meslekî Gelişim”, “Öğrenciyi Tanıma”, “Öğrenme ve Öğretme süreci”, “Öğrenmeyi, Gelişimi İzleme ve Değerlendirme”, “Okul-Aile ve Toplum İlişkileri” ve “Program ve İçerik Bilgisi” olmak üzere 6 ana yeterlik bu yeterliklere ilişkin 31 alt yeterlik ve bu alt yeterliliklere ait olan performans göstergelerinden oluşmaktadır. Bu rapor hazırlanırken yukarıda bahsedilen çalışmaların sonuçlarının ve ayrıca Shulman’ın (1987) başarılı öğretmenlerin sahip olması gerektiği bilgiler için öne sürdüğü teorik çerçevesinin dikkate alındığı açıktır. Shulman’ın teorik çerçevesi şu noktaları içermektedir: 1) alan bilgisi, 2) genel pedagojik bilgi, 3) müfredat bilgisi, 4) alana özel pedagoji bilgisi, 5) öğrencileri ve onların karakteristiklerini anlamak, 6) eğitimin sonucunu, amacını ve değerlerini bilmek, ve 7) öğretmenlerin felsefi ve tarihsel dayanakları.

Sıkça karşılaşılan ‘İyi öğretmen kimdir?’ sorusu halen sorulmakta, kolay olmayan cevabı da halen aranmaktadır. Birçok araştırmacı (Cruickshank ve Haefele, 2001; McDonald, 1975; Kane ve Temple, 1997) iyi öğretmeni tanımlarken farklı kategorilerde nitelendirmeler yapmıştır. Bu çalışmada sınıf öğretmeni adaylarının düşünce ve hislerini ortaya çıkaracak ve bunu yaparken dili daha fazla kullanmasını ve araştırmacının değil kendi düşüncelerinin ortaya çıkmasını sağlayacak olan açık uçlu soru sorma tekniği kullanılarak öğretmen adaylarının “iyi öğretmen olma ile ilgili” görüşleri araştırılmıştır.

Eğitimciler öğretmen eğitiminde reform gerçekleştirmeyi düşündüklerinde daha çok öğretmen adaylarının bilgi ve öğretme becerilerini iyileştirecek değişiklikler çerçevesinde düşünecektir. İlgili adayların kendi sınıflarında nasıl davranacağını geliştirme yönündeki çabalara odaklanırsa, açıkça öğretmen eğitimi müfredat geliştiricileri eğitimsel hal ve inançları aynı zamanda düşünmelidir.

YÖNTEM

Katılımcılar

Bu çalışmaya Gazi Üniversitesi Sınıf Öğretmenliği ikinci öğretimde okumakta olan 109 üçüncü sınıf öğretmen adayı katılmıştır. Bu 109 öğretmen adayının 73'ü düz liseden, 18'i Süper Liseden diğer 18 kişi ise farklı okul türlerinden (Anadolu Lisesi, Anadolu Öğretmen Lisesi, Fen Lisesi, İmam Hatip Lisesi, Sağlık Meslek Lisesi ve Özel Lise) mezun olmuştur. Bu örneklemin ikisi erkeklerden, geriye kalan 107'si ise bayanlardan oluşmaktadır.

Veri Toplama Araçları

Bu çalışmada öğretmen adaylarına bir açık uçlu soru yazılı olarak yanıtlanmak üzere 2003-2004 öğretim yılının birinci döneminde 'Matematik Öğretimi 1' dersi çerçevesinde dersin başında verilmiştir: İyi bir öğretmen nasıl olmalıdır? Öğretmen adaylarına yöneltilen sorunun açık uçlu bir soru olması, adayların farklı birçok neden belirtebilmelerine olanak sağlamıştır.

"Matematik Öğretimi 1" dersi öncesinde öğretmen adayları 'Eğitim Bilime Giriş', 'Sosyoloji', 'Eğitim Psikolojisi', 'Öğretim İlke ve Yöntemleri', 'Öğretim teknolojileri ve Materyal', vs. gibi dersler almışlardır.

Verilerin Analizi

Araştırmanın nitel verilerinin analizinde kodlama, temaların bulunması, verilerin kod ve temalara göre organize edilmesi aşamalarından oluşan içerik analizi kullanılmıştır. Öğretmen adaylarının açık uçlu soruya vermiş oldukları yanıtlar ilk önce ikinci araştırmacı tarafından satır satır okunmuş ve veriler arasında yer alan anlamlı bölümlerin (bir kelime, cümle, gibi) altı araştırmacıların veri analizine başlamadan önce belirlediği genel çerçeveden yararlanılarak çizilmiştir. Bu incelemeden sonra, iki araştırmacı "tekrar okuma" ve "alanyazına dönme" işlemlerini kullanarak, verileri kodlamıştır. Kodlar arasındaki ilişkiler incelenerek, benzerlik ve farklılıklar saptanmış ve araştırma bulgularının ana hatlarını oluşturacak temalar literatür taramasından da (Kane ve Temple 1997; McDonald, 1975; Sanders, 2002) yararlanılarak oluşturulmuştur. Çalışmayı doğrulamak adına, iki araştırmacı da kodlar ve temalar üzerine ayrı ayrı düşünmüş ve kategorileştirme işleminin son halini %100 fikir birliği ile oluşturmuşlardır.

Bu çerçeve de iyi öğretmen olma karakteristikleri altı temel temada toplanmıştır: (1) Kişisel karakteristikler; (2) Beceriler; (3) Konu ve konu anlatımına hakimiyet; (4) Profesyonel gelişim; (5) Görev yükümlülüğü; ve (6) Takdir edilme. Öğretmen adaylarının vermiş olduğu yanıtları analiz ederken temel amaç betimsel verileri ortaya çıkarmaktır. Temalar ve altındaki kodlar sunulurken mümkün olduğunca tanımlayıcı olmaya dikkat ederek, frekans dağılımları belirlenmiştir.

BULGULAR

İyi öğretmen olma ile ilgili görüşler altı temel kategoride incelenmiş ve tablolar haline getirilmiştir. Kişisel karakteristiklerin farklı boyutları hemen bütün adaylar tarafından ele alınarak belirtilmiştir (Bakınız Tablo 1). Bu kategoride 25 öğretmen adayı iyi bir öğretmenin şefkatli, hoşgörülü, sabırlı, sevecen, anne-baba gibi ve ilgili olması gerektiği görüşündedir. 20 öğretmen adayı ise iyi bir öğretmenin samimi, arkadaş gibi ve doğal olması gerektiğini savunmaktadır. Otoriter, disiplinli, mesafeli öğretmenlerin iyi öğretmen olduğunu ifade eden öğretmen adaylarını sayısı ise 15'tir. Yine aynı sayıda öğretmen adayı adil, adaletli, dürüst ve güvenilen öğretmenlerin iyi öğretmen olduğunu belirtmiştir.

İyi öğretmen olma ile ilgili görüşlerini 'Kişisel Karakteristikler' yönünde belirten 108 öğretmen adayının 31'i 'Beceriler', 38'si 'Konu ve Konu Anlatımına Hakimlik', 26'sı 'Profesyonel Gelişim', 20'si 'Takdir Edilme' ve 14'ü 'Görev Yükümlülüğü' yönlerinde de görüşlerini belirtmişlerdir.

31 öğretmen adayı 'Beceriler' yönünde iyi öğretmen olma ile ilgili 15 farklı görüş ifade etmiştir (Bakınız Tablo 2). Sevgiyi aşılabilen ve öğrencileri ile iyi iletişim kurabilen öğretmeni iyi öğretmen olarak ifade eden öğretmen adaylarının sayısı çoğunluktadır. Kane ve Temple (1997) iyi bir öğretmenin kelimelerinin ve cümlelerinin kişisel, heyecan verici ve güçlü olması gerektiğini ve iletişiminin çok iyi olması gerektiğini vurgulamışlardır. Bazı çalışmalarda öğrencileri ile iyi iletişim kurabilen öğretmenin öğrencilerinin daha başarılı oldukları ortaya konmuştur (Rosenshine ve Furst 1973; Murray, 1983; Ryans, 1960; Soar, R.S. ve Soar, R. M., 1978).

38 öğretmen adayı iyi öğretmen olma ile ilgili 'Konu ve Konu Anlatımına Hakimlik' yönünde altı farklı görüş belirtmiştir (Bakınız Tablo 3). Bu adayların büyük bir kısmı farklı öğretim yöntemleri geliştirebilen ve öğreteceği konuları çok iyi bilen öğretmenin iyi öğretmen olduğunu vurgulamışlardır. Yani, alan bilgisinin, genel pedagojik bilginin ve alana özel pedagoji bilgisinin önemi vurgulanmaya çalışılmıştır.

Tablo 1. İyi Öğretmen Olma ile İlgili Kişisel Karakteristikler Boyutundaki Görüşler ve Betimsel Dağılım

KİŞİSEL KARAKTERİSTİKLER (n=108)	f
Kendine güvenen, kendinden emin	6
Anlayışlı	8
Samimi, arkadaş, doğal	20
Neşeli, güler yüzlü	7
Otoriter, disiplinli, mesafeli	15
İnsancıl	9
İdealist	4
Aydın, modern, özgürlükçü, demokratik, Atatürkçü	11
Fedakar	2
Örnek	7
Yararlı	2
Ahlaklı	2
Şefkatli, hoşgörülü, sabırlı, sevecen, anne-baba gibi, ilgili	25
Adil, adaletli, dürüst, güvenilen	15
Faydalı	5
Yardımsaver	4

Objektif	1
Saygılı	2
Kültürlü	7
Dikkatli	1
Mantıklı	1
Sıradışı	2
Serinkanlı	1
Aktif	1
Şiddetten uzak	1
Çocuk ruhlu	1
Çalışkan, azimli	2
Özünden ayrılmayan	1
TOPLAM	163

‘Profesyonel Gelişim’ (Bakınız Tablo 4) altındaki iyi öğretmen nitelikleri daha çok kendini geliştirme boyutunda toplanmaktadır. Bunlar; güncel olayları takip etme, araştırma yapma ve kendini sürekli geliştirme süreçleridir. Bazı çalışmalarda öğretmenlerin bilgileri geliştikçe ve yenilendikçe öğrencilerin daha fazla gelişeceği ortaya konmuştur (Rosenshine ve Furst, 1973; Murray, 1983; Ryans, 1960; Soar, R.S. ve Soar, R. M., 1978). Brophy ve Alleman (1991) düşünen ve düşüncelerini yansıtan öğretmenlerin sadece bireysel olarak düşünüp kalmadıklarını, meslektaşlarıyla da görüşerek, seminerlere/ konferanslara katılarak fikir alışverişinde bulduklarını ve bilgi dağarcıklarını genişletmeye çaba gösterdiklerini belirtmişlerdir.

Tablo 2. İyi Öğretmen Olma ile İlgili Beceriler Boyutundaki Görüşler ve Betimsel Dağılım

BECERİLER (n=31)	f
Yaratıcı	1
Olumlu davranışlar kazandırabilen	2
Sevgiyi aşılabilen	7
Öğrenci psikolojisinden iyi anlayan	2
İyi bir rehber	2
İyi bir dinleyici	2
Velilerle ve diğer öğretmenlerle sürekli iletişim halinde olan	2
Öğrencilerin ihtiyaçlarına cevap verebilen	5
Öğrencilerle iyi iletişim kurabilen	9
İyi yazı yazma becerisi kazandırabilen	1
Öğrencilerin yeteneklerini ortaya çıkarmaya yardımcı olan	2
Öğrencilerini araştırmaya yönlendiren	2
Topluma yararlı bireyler yetiştirebilen	4
Öğrencinin seviyesine inebilen	3
Konuya motive edebilen	2
TOPLAM	46

Öğretmen adayları ‘İyi öğretmen nasıl olmalıdır?’ sorusuna yanıt ararken ‘Takdir Edilme’ yönünde üç farklı görüş ortaya koymuşlardır (Bakınız Tablo 5). Sevilen öğretmenin iyi öğretmen olduğunu düşünenlerin sayısı çoğunluktadır.

14 öğretmen adayı ‘Görev Yükümlülüğü’ yönünde iyi öğretmen olma ile ilgili iki farklı görüş belirtilmiştir (Bakınız Tablo 6). Görevini hakkıyla yerine getiren öğretmenler yani yaptıkları işi sadece yapmış olmak için değil hakkıyla yapanların iyi öğretmen olduğunu savunanlar olmuştur.

Tablo 3. İyi Öğretmen Olma İle İlgili Konu ve Konu Anlatımına Hakimlik Boyutundaki Görüşler ve Betimsel Dağılım

KONU VE KONU ANLATIMINA HAKİMLİK (n=38)	f
Alternatif çözüm yöntemleri sunabilen	3
Bilgiyi doğru aktarabilen	6
Farklı öğretim yöntemleri geliştirebilen	12
Konu anlatırken farklı teknolojik materyal kullanabilen	2
Bilgili	11
Başarılı	9
TOPLAM	43

Tablo 4. İyi Öğretmen Olma İle İlgili Profesyonel Gelişim Boyutundaki Görüşler ve Betimsel Dağılım

PROFESYONEL GELİŞİM (n=26)	f
Bilgilerini sürekli genişleten	21
Mesleki araştırmalar yapan	6
Güncel olayları takip eden	2
Keşfettiklerini meslektaşlarıyla paylaşan	1
TOPLAM	30

Tablo 5. İyi Öğretmen Olma ile İlgili Takdir Edilme Boyutundaki Görüşler ve Betimsel Dağılım

TAKDİR EDİLME (n=20)	f
Sevilen	11
Saygı duyulan	7
Veliler tarafından tercih edilen	4
TOPLAM	22

Tablo 6. İyi Öğretmen Olma İle İlgili Görev Yükümlülüğü Boyutundaki Görüşler ve Betimsel Dağılım

GÖREV YÜKÜMLÜLÜĞÜ (n=14)	f
Görevini hakkıyla yerine getirme	12
Prensiplerinden ödün vermeyen	2
TOPLAM	14

TARTIŞMA VE SONUÇ

Bu çalışma kapsamında ‘İyi bir öğretmen nasıl olmalıdır?’ açık uçlu sorusuna verilen yanıtlar incelendiğinde sınıf öğretmen adaylarının iyi öğretmen olma karakteristiklerini - Kişisel Karakteristikler, Beceriler, Konu ve Konu Anlatımına Hakimiyet, Profesyonel Gelişim, Takdir Edilme ve Görev Yükümlülüğü - başlıkları altında ele aldıkları görülmüştür.

Öğretmen adaylarının hemen hepsi iyi öğretmeni kişisel karakteristiklerin farklı boyutlarında (şefkatli, hoşgörülü, otoriter...) ele almışlardır. Bu bulgu öğretmenin kişisel karakteristiklerinin diğer karakteristiklerden daha önemli olduğunu gösteren çalışmaların (Kane ve Temple,1997; Murray, 1983; Sanders, 2002; Sherman ve Blackman, 1975) bulgularını desteklemektedir. Öğretmenlik bir sevgi işi ve ülküsel bir görev olup gönül verme mesleği olduğundan, öğretmen adaylarında insancıl nitelikler aranmaktadır.

İyi öğretmeni kişisel karakteristikler boyutunda tanımlayan öğretmen adaylarının iyi, şefkatli, hoşgörülü, sabırlı, sevecen, ilgili, anne-baba gibi olma karakteristiklerini daha çok kullandıkları görülmüştür. İyi öğretmen tanımı yapılırken sıklıkla kullanılan karakteristiklerin diğerlerine göre daha çok sevgi içerdikleri; ayrıca bu karakteristiklerin yarısından fazlasının öğrenciye karşı tutumla ilgili (şefkatli, samimi,adaletli...) olduğu ortaya çıkmıştır. İnatçı, çabuk kızan, hoşgörüden yoksun, bilgiç, kibirli kendini beğenmiş bir öğretmenle hoşgörülü, sabırlı, alçak gönüllü bir öğretmenin halkla ilişkilerinde, öğretimde, öğrencileri etkilemekte ki başarı derecesinin çok farklı olduğu ve öğretmenin kişiliği ile verimi arasında yüksek bir ilişki olduğu bulunmuştur (Akyüz, 1978). Samimi, coşkulu ve hevesli olmanın, öğrencilerin tutum ve başarıları ile yakından ilişkili olduğuna dair çeşitli araştırmalar yapılmıştır. Bu araştırmaların sonucunda öğrenciler ile dostça anlaşılan öğretmenlerin, coşkulu ve hevesli davrandığı, etkili bir ses tonu kullandığı, dikkat çekici jestler ve anlaşılır kelimeler seçtiği görülmüştür. Woolfol'a (1990) göre bu tip davranışlara sahip öğretmenler öğrencilerin fikir ve sorunlarına karşı iyi yaklaşmakta, onlar ile daha rahat diyalog kurabilmektedirler.

İyi öğretmeni 'beceriler' boyutunda tanımlarken iyi iletişim kurabilmenin önemi ortaya çıkmıştır. Öğretmenlik sınıf içinde, sınıf dışında, okul içi ve dışında çok farklı birey ya da gruplarla, iletişim gerçekleştiren bir meslektir. Bu nedenle öğretmen, öğretmenlik rollerini oynarken iletişimin sosyal içeriğini kazanmak durumundadır. Tüm öğretmenler sağlıklı bir iletişim kurup olumlu sonuçlara gitmek için iletişim sanatını öğrenmeli ve bu sanatı öğretim metodlarında kullanmalıdır.

Öğretmen adayları 'Konu ve konu anlatımına hakimlik yönünde' farklı öğretim yöntemleri geliştirebilen, bilgili ve başarılı öğretmeni iyi öğretmen olarak tanımlamışlardır. Kuşkusuz öğretmenin bilgeliği, çağın bilgilerinin depolandığı bir hafıza makinesi olma anlamında değil, 'öğretici çözümlerin yaratıcı görevlisi' tanımı uyarınca her öğrencinin kendi isteği ve kabiliyeti doğrultusunda yetişmesini sağlayacak çözümleri bulabilme yeterliliği anlamında olacaktır. Bilgi çağı diye nitelendirilen günümüzde, iyi öğretmeni 'bilgi çağının öğretmeni' şeklinde ifade edebiliriz. Bilgi çağının temel niteliği, bilgilerin hızla artması ve bu bilgilerin çabuk eskimesi olduğuna göre; ihtiyacı olan bilgiye nasıl ve nerede ulaşabileceğini bilen, araştırmacı, hem kendisini hem de öğrencilerini bilgiye ulaştırmak için aktif çaba harcayan öğretmenlere ihtiyaç duyulmaktadır. Yirminci yüzyılın son çeyreğinde gündeme gelen kalite kavramının önümüzdeki dönemde insan kalitesinin geliştirilmesi konularında yoğunlaşacağı dikkate alınır, öğretmenlik ilk önceliğinin de kendi kişisel kalitesini arttıracak çalışmalarda yoğunlaşması olduğu kolayca anlaşılır.

Eğitim ve öğretmen birbirini tamamlayan unsurlardır. Eğitimde nitelik, eğitim sistemi içindeki en önemli öğelerden biri olan öğretmene bağlıdır. İyi bir eğitimin yolu iyi öğretmenlerden geçtiği bilinmekte ve iyi öğretmenin tanımına yaklaşılmaya çalışılmaktadır. Bu araştırma sonucunda iyi öğretmen; insanı ve toplumu tanıyan, iyi iletişim kurabilme becerisine sahip, bilgili, sürekli kendisini yenileyen görevinin bilincinde ve en önemlisi içinde sevgiyi barındıran kişisel niteliklere sahip bir meslek erbabı olarak tanımlanmıştır.

Etkili öğretmeni sağlamak için etkili öğretmen yetiştirme önemli bir unsurdur. Öyleyse, öğretmen adaylarını eğitirken yukarıda ortaya çıkan noktaları dikkate almak gerekmektedir.

Mesela, *iletişim becerileri ve geliştirilmesi* gibi bir dersin öğretmen eğitimi programına eklenmesi uygun olabilir. Dersler öğretmen merkezli olarak değil öğrenci merkezli olarak gerçekleştirilmeli ve böylece öğretmen adayları düşünme ve araştırmaya yönlendirilmelidir. Öğretmen adaylarının toplumu ve toplumdaki farklılıkları çok iyi irdeleyebilmesi için farklı okul türlerini ve hatta belki farklı coğrafi bölgeleri tanınması ve bilmesi gerekmektedir. Genel olarak ifade edecek olursak alan bilgisi, pedagojik bilgi, pedagojik alan bilgisi, mesleki gelişim ve sosyal hizmet, ve kişisel niteliklerin ve değer yargılarının geliştirilmesi öğretmen yetiştirme programının önemli boyutları olmalıdır.

KAYNAKÇA

- Akyüz, Y. (1978). *Türkiye'deki öğretmenlerin toplumsal değişimdeki etkileri*. Ankara: Doğan Basımevi.
- Berliner, D. (1987a). Simple views of effective teaching and a simple theory of classroom instruction. D. C. Berliner ve B. V. Rosenshine (Eds.), *Talks to Teacher*. New York: Random House.
- Berliner, D. C. (1987b). But do they understand? Richardson-Koehler (Ed.), *Educator's handbook: A research perspective*. New York: Longman
- Brophy, J.E., & Alleman, J. (1991). Activities as instructional tools: A framework for analysis and evaluation. *Educational Researcher*, 20(4), 9-23.
- Cobb, P., & McClain, K. (1999). Supporting teachers' learning in social and institutional contexts. In Fou-Lai Lin (Ed.), *Proceedings of the 1999 International Conference on Mathematics Teacher Education (7-77)*. Taipei: National Taiwan Normal University
- Cruikshank, D., Bainer D., & Metcalf. K. (1995). *The act of teaching*. McGraw-Hill, Inc.
- Cruikshank, D.R., & Heafele, D. (2001). Good teachers, plural. *Educational Leadership*, 58(2), 26-30.
- Ekiz, D. (2003). Sınıf öğretmeni adaylarının öğretmen eğitimindeki modeller hakkında düşünceleri. *Milli Eğitim*, 158, 146-160.
- Evertson, C., Anderson, L., & Brophy, J. (1978). *Texas junior high school study: final report of process outcome relationship* (Vol.1. Report No. 4061). Research and Development Center for Teacher Education, University of Texas.
- Göksugüzel, L. (2000). *Öğretmen yetiştirmede sosyal beceri eğitiminde rehberlik*. II. Ulusal Öğretmen Yetiştirme Sempozyumu (581-583), Çanakkale.
- Hamachek, D. (1995). *Psychology in teaching, learning and growth*. Mass: Allyn and Bacon.
- Hidget, G. (1957). *The art of teaching*. New York: Vintage Books
- Kane, P. R., & Temple, E. (1997). Who is a good teacher? who is a good school head? *Independent School*, 56(3), 50-57.
- Kavcar, C. (1999). *Nitelikli öğretmen sorunu. Eğitimde yansımalar V*. 21. Yüzyılım Eşiğinde Eğitim Sistemi Ulusal Sempozyumu. Ankara.
- Kızıltepe, Z. (2002). İyi ve etkili öğretmen. *Eğitim ve Bilim*, 27, 10-14.
- McDonald, F. (1975). *Research on teaching and its implications for policy making: Report on phase II of the beginning teachers evaluation study*. Princeton, NJ: Educational Testing Service.

- Milli Eğitim Bakanlığı Öğretmen Yetiştirme ve Eğitim Genel Müdürlüğü. (2006). *Öğretmenlik mesleği genel yeterlilikleri*. Temel Eğitime Destek Projesi “Öğretmen Eğitimi Bileşeni”.
- Murray, H. G. (1983). Low inference classroom teaching behavior and student ratings of college teaching effectiveness. *Journal of Educational Psychology*, 75, 138-149.
- Porter, A.C., & Brophy, J.E. (1987). *Good teaching: Insights from work of the Institute for Research on Teaching*. Occasional PAPER No.114, East Lansing: The Institute for Research on Teaching, Collage of Education, Michigan State University.
- Rosenshine, B., & Furst, N. (1973). The use of direct observation to study teaching. In R. Travers (Ed.), *Second Handbook of Research on Teaching*. Chicago: Rand McNally.
- Ryans, D.G. (1960). *Characteristics of effective teachers, their descriptions, comparisons and appraisal: A research study*. Washington DC: American Council on Education.
- Sherman, B.R., & Blaackman, R.T. (1975). Personal characteristics and teaching effectiveness of college faculty. *Journal of Educational Psychology*, 67, 124-131
- Sanders, S. E. (2002). What do schools think makes a good mathematics teacher? *Educational Studies*, 28(2), 181-191.
- Shulman, L. S. (1987). Knowledge and teaching: Foundations of the new reform. *Harward Educational Review*, 57(1), 1-22.
- Soar, R. S., & Soar, R. M. (1978). Setting variables, classroom interaction, and multiple outcomes. *Final Report for National Institute of Education, Project No.6-0432*. Gainesville, University of Florida.
- Stallings, J., & Hentzell, S. (1978). Effective teaching and learning in urban schools. *Paper presented at the National Conference on Urban Schools*, St. Louis, Missouri.
- Sullivan, P., & McDonough, A. (2002). Teachers differ in their effectiveness. *Proceedings of the 26th Annual Conference on Psychology of Mathematics Education* (vol.4, s.249-255).
- Yetim, A. A., & Göktaş, Z. (2000). *Öğretmenin mesleki ve kişisel nitelikleri*. II. Ulusal Öğretmen Yetiştirme Sempozyumu (569-573), Çanakkale.
- Woolfolk, A.E. (1990). *Educational psychology*. (4th ed.), Englewood Cliffs, NJ: Prentice-Hall, (622 pp.), Allyn and Bacon.

İlk alındığı tarih: 13.03.2009

Düzeltilme tarihi: 08.09.2009

Onay tarihi: 11.09.2009